

MANUSCRIT 164, RESERVA CRAI-UNIVERSITAT DE BARCELONA:

Una obra de primera necessitat per a la predicació

MIREIA GUIL EGEA (UB)

El manuscrit que ens disposem a descriure és el número 164, segons la classificació moderna del seu fons actual, la Universitat de Barcelona. Originàriament, aquest manuscrit formava part de la biblioteca del convent de Santa Caterina de Barcelona, tal i com indica la presència de dos segells amb la roda dels coltells al primer foli del volum. La relligadura no és l'original, sinó que forma part d'una restauració moderna. No obstant això, el manuscrit demana una nova restauració, atès que gran part dels quaderns s'han després totalment del llom. L'estat actual del manuscrit permet fer una descripció molt detallada dels quaderns i del llom. L'escriptura és gòtica, quasi de forma, i es manté al llarg de tot el volum. La majoria dels folis poden llegir-se bé, excepte en comptades ocasions, en què la tinta sembla haver estat esborrada. El manuscrit també inclou una filigrana en forma de custòdia a les guardes de paper que, possiblement, es van afegir en el moment de fer la restauració.

DESCRIPCIÓ DEL MANUSCRIT:

Nom de l'investigador: Mireia Guil Egea

Data (segons l'ordre de consultes):

- 1) 21/05/2014
- 2) 23/05/2014
- 3) 29/05/2014
- 4) 02/06/2014
- 5) 05/06/2014
- 6) 10/06/2014
- 7) 20/06/2014
- 8) 25/06/2014

Ubicació actual:

- Ciutat: Barcelona.
- Biblioteca: Reserva CRAI, Biblioteca de la Universitat de Barcelona (biblioteca de Lletres).
- Adreça: Gran Via de les Corts Catalanes, 585. 08007 Barcelona.
- Telèfon: 93 403 53 13
- Web: <<http://www.bib.ub.edu/biblioteques/reserva/>>
<<http://bid.ub.edu/21/verger.htm>>

- Persona de contacte: Neus Verger Arce (nverger@ub.edu).

Nom de la col·lecció dins de la biblioteca, si s'escau: en el nostre cas, no n'hi ha.

Signatures:

Signatura: MS. 164

Olim (antiga o antigues): 20-4-31 escrit en llapis vermell, amb una part en negre, sobre la part superior del primer foli de guarda. La mateixa signatura apareix escrita en blau a la part superior del foli de guarda que protegeix la coberta anterior.

Història:

La majoria dels llibres conservats a la Biblioteca de Reserva de la Universitat de Barcelona provenen dels convents de la província de Barcelona. Els béns d'aquests convents van ser desamortitzats per l'Estat durant el primer terç del segle XIX per les lleis de Mendizábal. Moltes d'aquestes obres conserven les marques de propietat dels qui van ser els seus originals propietaris, institucions religioses, acadèmiques i particulars¹. El manuscrit que ens ocupa formava part de la biblioteca d'un d'aquests convents de Barcelona, tal i com queda testimoniats pels dos segells de la roda de coltells que apareixen a la part inferior del primer foli.

Títols al MS:

Títol	Lloc
CONCORD. / BIBL. PERUITIA/ ET UIRT MSS	Lletres daurades damunt d'un teixell de pell marró clar.

Dades de còpia i lloc on s'hi troben:

En el cas del nostre manuscrit, no conservem cap d'aquestes dades.

- Nom del copista (i f.): desconegut.
- Lloc de còpia (i f.): desconegut.
- Data de còpia (i f.): desconegut.
- Destinatari de la còpia (i f.): desconegut.

---

¹ Aquestes marques de posseïdors han estat avui recollides, estudiades i reproduïdes a Internet per iniciativa del CRAI-Reserva UB <<http://www.bib.ub.edu/fileadmin/posseidors/home.htm>> [12 de juny de 2014].

Malgrat que desconeixem un gran nombre de dades sobre aquest manuscrit, Miquel Rosell, al catàleg de la Biblioteca de Barcelona, data aquest manuscrit cap a finals del segle XIV.

Data o època	Base
Finals dels segle XIV	MIQUEL ROSELL, Francesc J. <i>Inventario general de manuscritos de la biblioteca de la Universidad de Barcelona</i> . Madrid, 1958-1069. 4 v, p. 209, volum I (1-500).

COLOFÓ (i f.): en el cas d'aquest manuscrit, no hi ha colofó.

Matèria escriptòria:

Es tracta d'un volum elaborat amb un pergami molt blanc, encara que no podem parlar de vitela. La posició de la pell segueix de manera uniforme la distribució: CPPC. Al quadern 21 es manté la posició de la pell seguint la mateixa tendència que la majoria del volum, però, detectem que la combinació CPPC queda truncada per la possible manca d'un foli, probablement el primer.

Format:

El format és de quart.

Relligadura:

La relligadura d'aquest manuscrit, que es troba en força bon estat, no és l'original, és posterior i forma part de la restauració a la qual va ser sotmès el volum. Per tant, la nostra descripció es basa en la relligadura moderna. Es tracta d'una relligadura sense nervis de pergami sobre cartró fort. L'interior del lloc ha estat reforçat amb textos de paper imprès de temàtica religiosa. Vegeu la següent imatge:

Interior del lloc

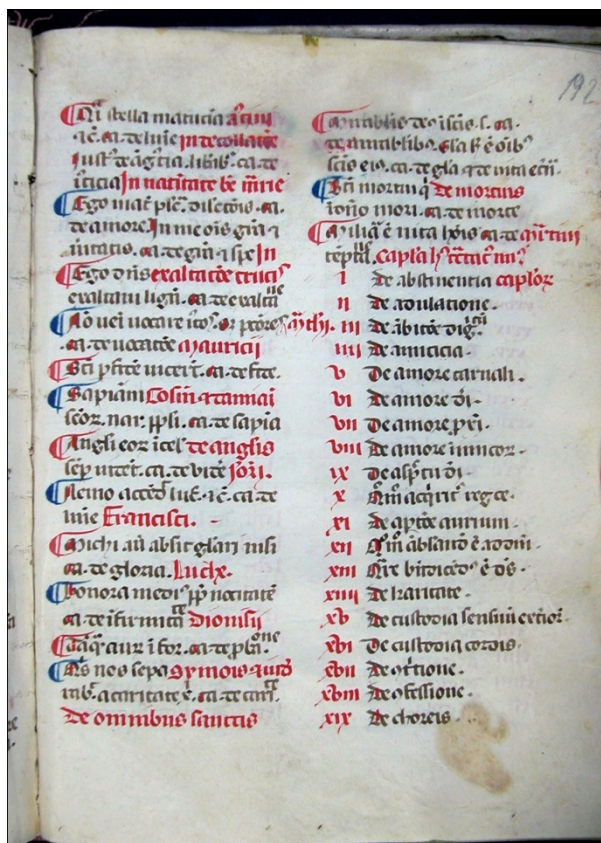
Els tres talls mantenen una tintura, encara que deteriorada, en una mena de groc verdós, originàriament podria ser groc. La signatura moderna del manuscrit apareix al peu del lloc. Durant la restauració s'han incorporat guardes de paper al volum, dues a la part anterior i dues a la posterior.

Estat de conservació:

Malgrat que la relligadura es troba en força bon estat, cal notar que la majoria de quaderns s'han després del lloc i s'haurien de tornar a cosir. Es mantenen els fils de la capçada, es tracta d'uns fils de color teula. Segons afirma Miquel Rosell,²els quaderns que inclouen els ff.43-65 estan descosits. Tanmateix, cal advenir que, actualment, el nombre de quaderns descosits és superior. Els quaderns 4-8 estan totalment despresos del lloc i entre ells. Els quaderns 9-16 estan despresos del lloc, però es mantenen units entre ells.

El manuscrit pràcticament no té taques. En trobem una al f. 82ra i al f. 192vaque traspassa a la col.2 del recto. Vegeu la taca a la imatge que segueix:

² MIQUEL ROSELL, Francesc, J. *Inventario general de manuscritos de la biblioteca de la Universidad de Barcelona*. Vol. 1 (1-500) Madrid, 1958-1069. 4 v., p. 209.

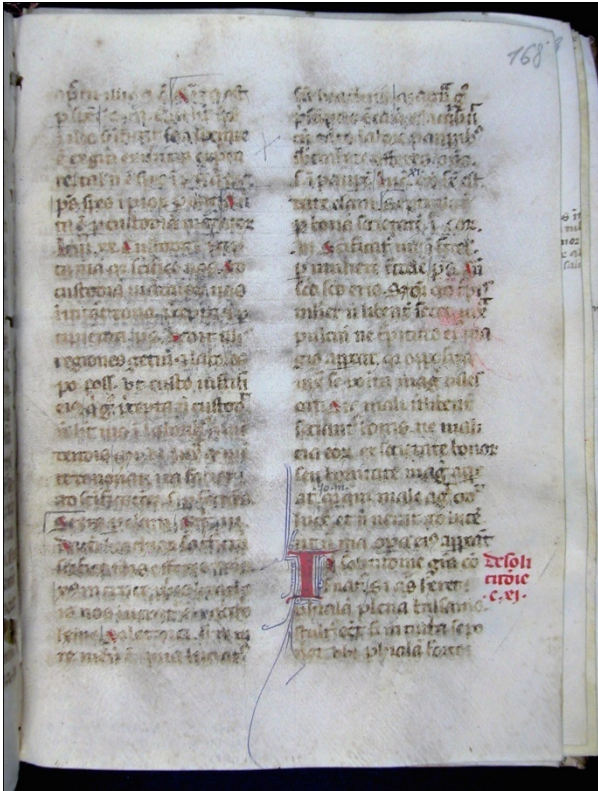

f. 92r

Els marges estan una mica bruts, fet que podem atribuir a una consulta constant del volum pel seu caràcter litúrgic. Els folis no presenten pràcticament cap forat de corcso altres bibliòfags, a la part interior del llom i a les guardes de paper, en canvi, la presència de forats és major, però no excessiva.

Malgrat que no trobem gran nombre de forats provocats per bibliòfags, el volum presenta, de manera força generalitzada, altres tipus de forats, la majoria dels quals sembla que són propis de la pell. Per exemple, al f. 7r i al f. 20r. També podem veure-hi alguna marca de cosit, que en ocasions, fins i tot, conserva el fil. Trobem sargits d'aquest tipus al f. 38r, f. 43r i f. 55r.

En pocs casos, trobem folis incomplets, no perquè hagin estat trencats o esgarrats, sinó perquè, probablement, el pergami ja presentava aquestes irregularitats en la seva forma. Aquestes absències, sempre ben retallades i definides, només afecten als marges laterals i no alteren en cap cas el text escrit. Sembla evident, doncs, que aquesta manca d'uniformitat del foli es deu a les característiques de la pròpia matèria escriptòria, el pergami, i no a una mà que ha volgut donar aquesta forma a alguns folis. Vegeu el marge dels ff. 16 i 19. També cal notar que hi ha alguns folis esborrats, encara que en graus diversos. Per exemple, el f. 156r està totalment esborrat, només es poden llegir les correccions i la lectura del text de les columnes presenta grans dificultats; el f. 168r també està força esborrat, però encara permet llegir el text. Vegeu la imatge:

f. 168r

Mides:

1) Obra 1 (incloent recull d'incipis i index de capitols):

	Alt	Ample	Gruix	Lloc
Relligadura:	185 mm	135 mm	45 mm	Pla anterior
Foli:	174/176 mm	132 mm	-	f. 33r
Caixa:	135 mm	97 mm	-	f. 33r
Columna:			-	f. 33r
Columna 1	135 mm	47 mm		
Columna 2	135 mm	43 mm		
Intercolumni:	135 mm	12 mm	-	f. 33r

2) Obra 2:

	Alt	Ample	Gruix	Lloc
Foli:	174/176 mm	130 mm	-	f. 204r
Caixa:	129 mm	88 mm	-	f. 204r
Columna:			-	f. 204r
Columna 1	129 mm	37 mm		
Columna 2	129 mm	35 mm		
Intercolumni:	129 mm	15 mm	-	f. 204r

Distribució de la pàgina:**1) Obra 1** (incloent recull d'íncipis i índex de capítols):

	Núm.	Lloc
col.	2	Tota l'obra
lín.	26	f. 33r

La primra línia de pauta sempre apareix en blanc.

2) Obra 2:

	Núm.	Lloc
col.	2	Tota l'obra
lín.	27	f. 204r

La primera línia de pauta sempre apareix en blanc.

Detall de la foliació:

Es tracta d'una paginació moderna feta a llapis, segurament contemporània a la restauració, amb xifres àrabigues situades a l'angle superior extern de cada foli (recto).

El nombre de folis total del volum, incloent els de les guardes és:

III (guardes) + 215 (1-191, 191bis-214) + II (guardes) ff.

Col·lació:

Quadern	Núm. folis	Lloc (ff.)	Cosit (centre del plec)	Posició del reclam	Text del reclam
1	12	ff. 1-12	ff. 6/7	Horitzontal centrat al peu de la segona columna	homines
2	10	ff. 13-22	ff. 17/18	<i>Ídem</i>	non prohibet
3	10	ff. 23-32	ff. 27/28	<i>Ídem</i>	possibilitas
4	10	ff. 33-42	ff. 38/39	<i>Ídem</i>	+ + ³
5	10	ff. 43-52	ff. 47/48	<i>Ídem</i>	Non
6	12	ff. 53-64	ff. 58/59	<i>Ídem</i>	re
7	10	ff. 65-74	ff. 69/70	<i>Ídem</i>	esau
8	10	ff. 75-84	ff. 79/80	<i>Ídem</i>	tibus
9	10	ff. 85-94	ff. 89/90	<i>Ídem</i>	licet
10	10	ff. 95-104	ff. 99/100	<i>Ídem</i>	de
11	10	ff. 105-114	ff. 109/110	<i>Ídem</i>	equus
12	12	ff. 115-126	ff. 120/121	<i>Ídem</i>	Aus
13	10	ff. 127-136	ff. 131/132	<i>Ídem</i>	ut eum
14	10	ff. 137-146	ff. 141/142	<i>Ídem</i>	cernitur
15	10	ff. 147-156	ff. 151/152	<i>Ídem</i>	meum
16	10	ff. 157-166	ff. 161/162	<i>Ídem</i>	tio
17	10	ff. 167-176	ff. 171/172	<i>Ídem</i>	bona
18	10	ff. 177-186	ff. 181/182	<i>Ídem</i>	omnes
19	8	ff. 187-191,	ff. 190/191	<i>Ídem</i>	.De simonia

³ Vegeu la secció dedicada als reclams (quadern 4).

		191bis-193			
20	10	ff. 194-203	ff. 198/199	<i>Ídem</i>	Absent
21	5/6	ff. 204-214	ff. 208/209	<i>Ídem</i>	Absent

Hi ha dos quaderns que presenten aspectes a considerar en relació a la colació:

- Quadern 19: en aquest quadern hi ha dos aspectes a fer notar. D'una banda, la foliació moderna ha numerat dues vegades el f. 191 donant lloc a dos folis amb el mateix número. Per aquest motiu, a la taula trobeu ff. 187-191, 191bis-193. Només tenint en compte aquest error, el nombre de folis del quadern és deu. D'altra banda, entre els ff. 187 i 188 manca almenys un foli amb el darrer capítol de l'obra ("De vita eterna"). Hem pogut constatar aquesta absència gràcies a l'edició de 1511 (vegeu: ff. CXXXvb-CXXXIrb).⁴
- Quadern 21: el darrer quadern del manuscrit presenta una possible llacuna d'un foli entre els actuals ff. 203-204, possiblement es tracta del primer foli del quadern; al f. 209 hom dibuixà una creu vermella, en la posició on habitualment es troben les signatures de quadern, el sentit de la qual no podem explicar.

Signatures de quadern: els quaderns no presenten signatures.

Mà o mans i lloc on es troben:

Mà	Detall	Lloc
Lletra gòtica	quasi de forma	Tot el volum

La lletra que apareix al llarg de la primera obra (incloent recull d'incipits i índex de capítols) és molt semblant. Ara bé, advertim que al f. 40 la lletra presenta un aspecte més apretat que la del f. 42. Aquesta diferència no només pot respondre a un canvi de mà, sinó a criteris d'espai. Aparentment, sembla que la segona obra ha estat escrita per la mateixa mà que la primera, tot i que hi ha alguns canvis (color de la tinta i espai entre paraules) que ens podrien portar a pensar el contrari. En

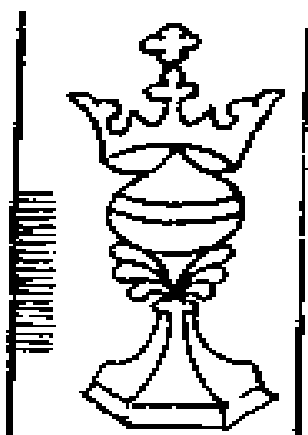
⁴ Edició de 1511, Nicolaus de Byard. *Dictionarius pauperum omnibus pr[a]edicatoribus verbi diuini pernecessarius : in quo multu[m] succinte contine[n]tur materi[a]e singulis festiuitatibus totius anni tam de tempore q[uam] desanctis accommodand[a]e, vt in tabula huius operis facile & lucide cognoscetur.* Parisiis : ex officina Ambrosij Girault ..., 1511. Aquest exemplar procedeix del convent de Santa Caterina de Barcelona, tal i com el manuscrit que estem estudiant, i també es troba al Fons Antic de la Biblioteca de Barcelona. També existeix una edició incunable de 1498, però no es conserva cap exemplar d'ella a la Biblioteca.

ocasions, tal i com es feia notar en la primera obra, la lletra canvia lleument de mida i presenta un aspecte més apretat. Notem especialment aquesta diferència entre els f.194r i el f. 209r.

Filigranes i lloc on es troben:

Només hi ha una filigrana en tot el volum que és posterior al manuscrit, ja que forma part dels folis de guarda que van ser incorporats durant la restauració, o bé, durant la darrera relligadura del volum. La filigrana apareix en posició horitzontal i està dividida entre dos folis de guarda, el primer de la part anterior, i el tercer de la part posterior. La imatge queda dividida per la part central.

La filigrana s'acosta al tipus Briquet 4590, però presenta moltes diferències i el paper és clarament posterior.⁵

Briquet 4590 [1489]

4590

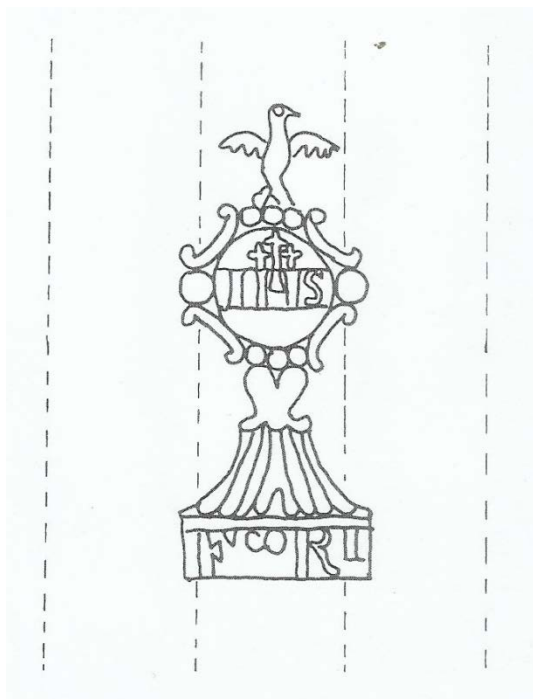
Si bé Briquet no recull la filigrana que ens ocupa, si que ho fa l'obra de Gonzalo Gayoso Carreira, *Historia del papel en España*.⁶

Classe	Detall	Lloc	Base
Custòdia	Al capdamunt de la figura apareix un ocell amb les ales obertes. A l'interior del cercle tres creus a la part superior i	Folis de guarda (un anterior i un posterior).	Filigrana número 233. Paper segellat, 1793. Fabricant: Francesc Romaní i Soteras.

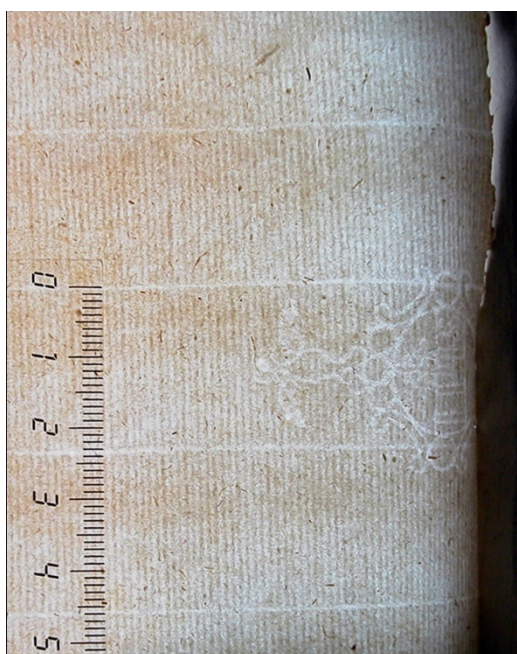
⁵<http://www.ksbm.oeaw.ac.at/_scripts/php/BR.php?IDtypes=48&lang=fr> [23 de juny de 2014].

⁶ GAYOSO CARREIRA, Gonzalo. *Historia del papel en España*. Vol. I. Lugo: Servicio de Publicaciones. Diputación Provincial de Lugo, 1994, vol. 3, p. 102.

	una inscripció a la part central i el nom del paperer abreujat a la part inferior.		Localitat: Capellades.
--	--	--	------------------------

Filigrana número : 233

Foli de guarda anterior 1

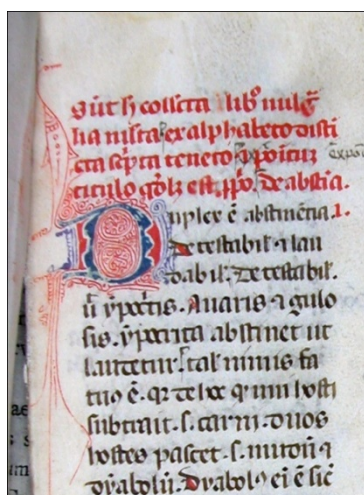

Foli de guarda posterior 3

Decoració:

1) Obra 1 (incloent recull d'íncipis i índex de capítols):

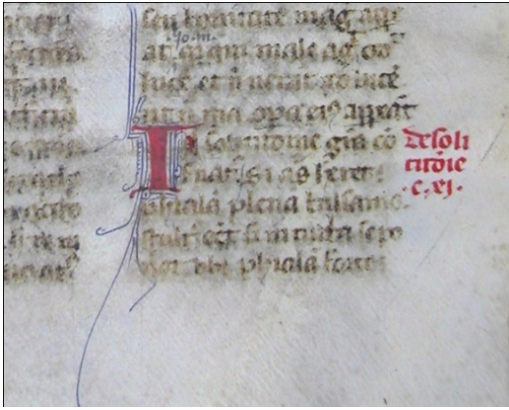
Classe	Detall	Lloc
Inicials principals	Amb decoració geomètrica en blau i vermell. Completa la decoració amb un petit dibuix en forma de peix (vegeu: f. 1rai f. 188ra) de tres unitats de pauta.	A l'obra 1, només al f. 1r.
Inicials secundàries	Amb decoració geomètrica en blau i vermell. (vegeu: f. 168r) de dues unitats de pauta.	A l'obra 1.
Rúbriques	En vermell (vegeu: f. 1ra i f. 188ra) d'una unitat de pauta.	A l'obra 1.
Calderons	Alternen en blau i vermell (vegeu: f. 188r) d'una unitat de pauta.	A l'obra 1.
Tocs de colors en algunes lletres	Sempre de color vermell i sobre lletres majúscules (vegeu: f. 33r) d'una unitat de pauta.	A l'obra 1.

f. 1r: inicial principal

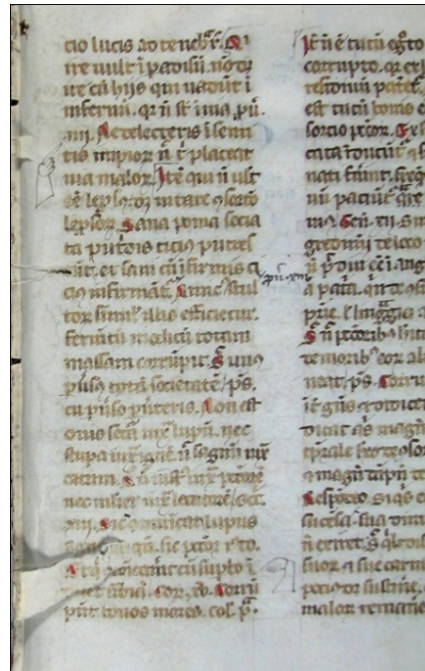
f. 188r: inicial principal

f. 168r: inicial secundària

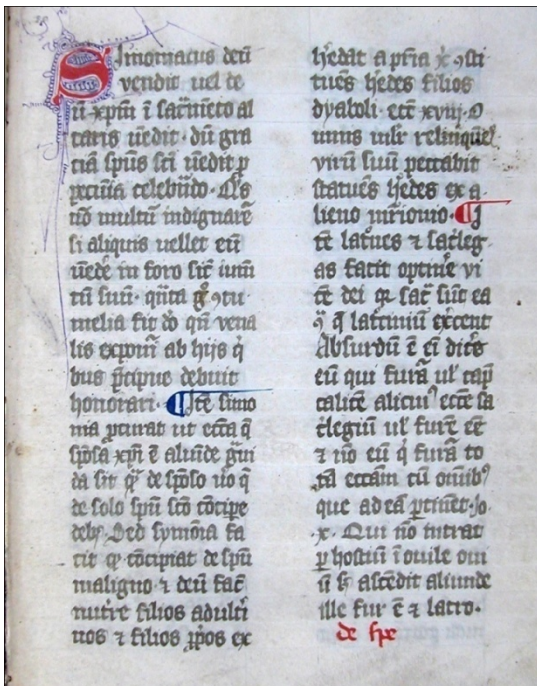
f. 188r: calderons en vermell i blau

f. 33r: tocs de color vermell sobre majúscules

2) Obra 2:

Classe	Detall	Lloc
Inicials	Decoració geomètrica en blau i vermell (vegeu: f. 194r) de dues unitats de pauta.	A l'obra 2.
		A l'obra 2.
Rúbriques	En vermell d'una unitat de pauta (vegeu: f. 211vb).	A l'obra 2.
Calderons	Alternen en blau i vermell (vegeu: f. 194r) d'una unitat de pauta.	A l'obra 2.

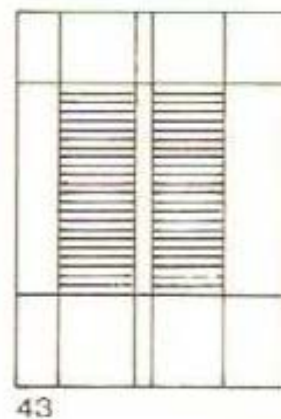

f. 194r: inicial principal i calderons en vermell i blau

Altres dades:

Derolez, model 43

- **Pautat** (igual per tot el volum): hi ha pautat.
- **Tipus :**
- 1) Obra 1** (incloent recull íncipits i índex capítols): model 43⁷ de A.Derolez (a dues columnes).
- 2) Obra 2:** model 43de A.Derolez (a dues columnes). Aquest tipus de pauta no és freqüent en manuscrits humanístics, però sí en manuscrits hispànics.

- **Materials de la pauta:**
- 1) Obra 1** (incloent recull íncipits i índex capítols): la pauta ha estat traçada, o bé, amb punta de plom, o bé, amb punta de carbó. Tant les línies verticals com les horitzontals han estat traçades amb el mateix material.
- 2) Obra 2:** la pauta ha estat traçada amb tinta clara. Tant les línies verticals com les horitzontals han estat traçades amb el mateix material.

- **Perforacions:**

- 1) Obra 1** (incloent recull d'íncipits i índex de capítols):

Línies verticals:

- Posició: a prop del tall a la part inferior del foli. A la part superior no es veuen.
- Forma: perforació recta, probablement elaborades amb la punta d'una ganiveta. Aquestes incissions han estat fetes des del recto.

Línies horitzontals: no es conserven. Probablement van desaparèixer quan es va tallar el volum per igualar els folis.

- 2) Obra 2:** es veuen algunes perforacions a prop del marge vertical.

- **Reclams (i f.):**

- 1) Obra 1** (incloent recull d'íncipits i índex de capítols): apareixen reclams a tots els quaderns, excepte al quadern 4. Al quadern 19 hi ha reclam, però el fem notar per la seva peculiaritat. Els reclams sempre apareix en la mateixa posició: horitzontal centrat al peu de la segona

⁷ DEROLEZ, Albert: *Codicologie des manuscrits en écriture humanistique sur parchemin*. Turnhout: Brepols, 1984, vol. 2, p. 117.

columna.

- Quadern 4: aquest quadern no té reclam. Tanmateix, una altra mà, possiblement un corrector, ha revisat el text i ha constatat aquesta absència. Per deixar constància de la continuïtat del quadern 4 amb el 5 ha marcat el f. 42v (últim foli del quadern 4) i el f. 43r (primer foli del quadern 5) amb una creu (+) feta amb tinta blava i un traç molt fi. Constatem, gràcies a l'edició de 1511, que no manca text, sinó només una frase (ff. XXVIIvb-XXVIII).⁸
- Quadern 19: el reclam que apareix al f. 193v és de color vermell, en comptes de ser marró com en la resta de casos, aquest fet s'explica perquè és la rúbrica del següent foli (194r).

2) Obra 2: els dos quaderns que formen la segona obra del volum (20 i 21) no presenten cap reclam, però si que conserven el text que el copista hauria deixat escrit al rubricador perquè aquest el copiés al lloc corresponent. Aquest text apareix en posició horitzontal centrat sota la primera columna. En el cas de la primera obra, és probable que quan es van tallar els folis per igualar-los desapareguessin aquest tipus d'informacions.

- **Tinta:**

1) Obra 1: el color de la tinta no canvia, sempre és marró, però la seva tonalitat sí. El canvi no és constant, sinó que durant bona part del manuscrit es manté un to i quan es canvia, aquest segon to, també es manté durant un nombre elevat de folis. Davant d'aquest canvi, podem fer dues hipòtesis. La primera ens portaria a pensar que la tonalitat més clara, que apareix, ben avançat el volum, es deu a la incorporació d'aigua a la tinta primera per fer-la durar més. La segona hipòtesi, en canvi, ens portaria a pensar en el desgast de la ploma. Us oferim, tot seguit, una taula amb els canvis de tonalitat:

Folis	Tonalitat de la tinta
ff. 1r-40r	Tinta marró molt fosc, tirant a negre. En ocasions, la tinta presenta una tonalitat més clara, però mantenint-se sempre marró fosc.
ff. 40v-104v	Tinta de color marró fosc que evoluciona cap a un marró cada vegada més clar.
ff. 105r-193v	Tinta de color marró fosc, recuperant el to enegrit del primer bloc.

⁸ Edició citada.

- **Obra 2:** la tinta presenta una tonalitat diferent a la de la primera obra. En aquest cas, es tracta d'una tinta de color marró tirant cap a gris. La intensitat canvia al llarg de l'obra, però aquests canvis no són tan evidents i marcats com en la primera obra.
- **Signatures de quadern o bifoli** (*vid. supra*). No es veuen signatures de quadern o bifoli.
- **Centre de plec** (*vid. supra, a la secció dedicada a la col·lació*).
- **Primera línia** (igual per tot el volum): la primera línia damunt de la pauta superior en blanc.

Antic(s) posseïdor(s): hi ha marques de l'antic posseïdor. A la part inferior del f. 1r hi ha dos segells, un a l'angle interior i un altre a l'exterior. Tots dos són iguals, la roda de coltells, instrument amb què fou martiritzada Santa Caterina d'Alexandria.⁹ Aquest segell indica que l'exemplar formava part de la biblioteca del convent de Santa Caterina de Barcelona.

f. 1r: marca d'antic posseïdor

Persones o institucions vinculades: no n'apareixen d'altres.

Altres obres al volum: el volum inclou dues obres. Entre la primera i la segona hi ha un recull d'incipits de sermons del temps litúrgic i una taula de capítols en relació a la primera obra, per aquest motiu, considerem el recull d'incipits i la taula de capítols com un annex de la primera obra. Les dues obres són de temàtica religiosa i estan escrites en llatí.

No hi ha cap text ni als folis de guarda anteriors ni als posteriors.

Bibliografia emprada:

- BRIQUET, Ch. M. *Les filigranes...* vid. Briquet-Online: <http://www.ksbm.oeaw.ac.at/_scripts/php/BR.php?IDtypes=48&lang=fr> [23 de juny de 2014].

⁹<<http://www.bib.ub.edu/cgi-bin/awecgi?db=pos&o1=getent&pa=10&k1=9502>>[12 de juny de 2014].

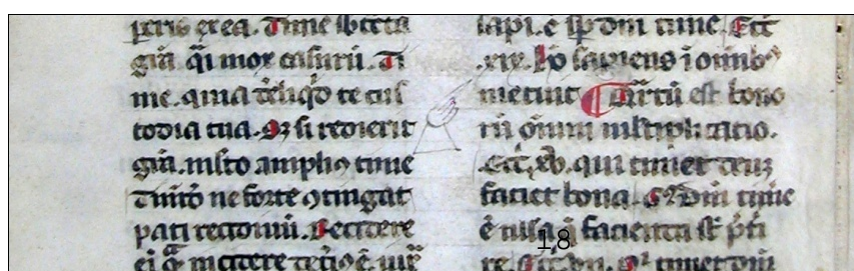
-
- CRAI-Reserva UB, antics posseïdors:
<<http://www.bib.ub.edu/fileadmin/posseïdors/home.htm>> [12 de juny de 2014].
- DEROLEZ, Albert. *Codicologie des manuscrits en écriture humanistique sur parchemin*. Vol. 1. Turnhout: Brepols, 1984, 2 vols.
- GAYOSO CARREIRA, Gonzalo. *Historia del papel en España*. Vol. I. Lugo: Servicio de Publicaciones. Diputación Provincial de Lugo, 1994, vol. 3.
- MIQUEL ROSELL, Francisco J. *Inventario general de manuscritos de la Biblioteca Universitaria de Barcelona*. vid. Dipòsit Digital de la Universitat de Barcelona: Pot consultar-se el catàleg en format pdf a: <<http://hdl.handle.net/2445/18347>> [12 de juny de 2014].
- NICOLAUS DE BYARD: *Dictionarius pauperum omnibus pr[a]edicatoribus verbi diuini pernecessarius : in quo multu[m] succinte contine[n]tur materi[a]e singulis festiuitatibus totius anni tam de tempore q[uam] desanctis accommodand[a]e, vt in tabula huius operis facile & lucide cognoscetur*. Parisiis : ex officina Ambrosij Girault ..., 1511.
- <<http://brbl-net.library.yale.edu/pre1600ms/docs/MS942.pdf>>[22 de juny de 2014].
- <http://archive.org/stream/KoehlerEstlaendischeKlosterlectuere/KoehlerEstlaendischeKlosterlectuere_djvu.txt>[22 de juny de 2014].

Notes:

Observacions generals:

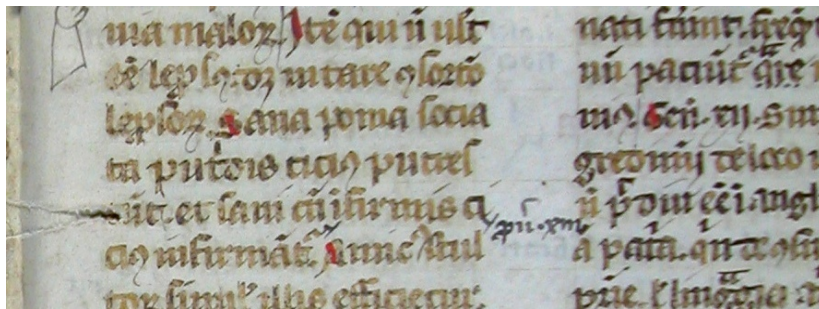
1) **Obra 1** (incloent recull d'incipis i índex de capítols):

- Apareixen manícules al llarg de tota l'obra. Sembla que totes han estat fetes per la mateixa mà, amb tinta marró, però de tonalitats diverses. Les manícules assenyalen fragments que es volen destacar del conjunt del text i, probablement, van ser fetes per un lector medieval, per la qual cosa, concloem que són contemporànies al text. Vegeu: f. 7ra, f. 54rb i f. 169vb. En un menor nombre d'ocasions respecte a la presència de manícules, apareixen claudators al marge per marcar alguns fragments del text. Vegueu: f. 29va, f. 76rb, f. 126va. Cal destacar que ni al recull d'incipis ni a l'índex no apareixen manícules, possiblement, perquè no inclou text, per la natura de recull o índex, que pugui ser rellevant per la informació que aporta.

f. 169v: manícula

- Apareixen anotacions al marge que responen a una revisió del document feta pel mateix copista, o bé per un corrector. La dimensió de la lletra és més petita que la del text i la tinta és més fosca, pràcticament de color negre. Aquest contrast no es detecta en els casos que la tinta del text és molt fosca. Tot sembla indicar que aquestes anotacions són correccions que aporten petits fragments de text o paraules que el copista ha oblidat durant la còpia. La relació entre el text i la correcció al marge s'ha indicat per mitjà d'un senyal fet justament en l'indret on manca el text o paraula. Aquestes correccions sempre apareixen a la mateixa alçada de la línia de text que corregeixen. Vegeu: ff. 33r°, 97r°, 166r° i 175r°.

f. 33r: correcció

- A banda de les correccions, també hi ha anotacions al marge que semblen haver estat fetes per una persona que ha glossat fragments del text que li interessaven. La dimensió de la lletra d'aquestes anotacions és més petita i la tinta amb què han estat fetes és diferent a la del text, presenta un color marró-gris. Vegeu: ff. 97r°, 103v° i 175r°.

2) Obra 2:

- No apareixen manícules al llarg de l'obra 2.
- No hi ha ni correccions ni anotacions de cap tipus a l'obra.

CONTINGUT DEL MANUSCRIT:

- **Ordre en el volum:** dues obres, la primera de les quals inclou un recull d'incipits de sermons del temps litúrgic i una taula de capítols amb la corresponent foliació. El volum té un total de 214 folis útils. No hi ha folis en blanc.

	Inici	Final
--	-------	-------

Obra 1	f. 1r	f. 187v
Recull íncipits	f. 188r	f. 192rb, lín.7
Índex capítols	f. 192rb, lin.8	f. 193va, lin. 10
Obra 2	f. 193vb	f. 214va (sencera)

- Títol obra 1: [*Summa predicantium, secundum ordinem alphabeti*] (segons el catàleg). Folis: ff. 1r-187v.¹⁰ La mateixa obra es va copiar en un manuscrit, ara a la Universitat de Yale (Beinecke Rare Book & Manuscript Library, MS 942), on duu el títol *Tractatus de vitiis et virtutibus*. Quan es va editar l'obra, per exemple, a l'edició de 1511, va rebre el títol de *Dictionarius pauperum omnibus pr[a]edicatoribus verbi diuini pernecessarius: in quo multu[m] succinte contine[n]tur materi[a]e singulis festiuitatibus totius anni tam de tempore q[uam] desanctis accommodand[a]e, vt in tabula huius operis facile & lucide cognoscetur*.
- Recull íncipits: *Principia sermonum per totum annu(u)m circulum*. Es dona un íncipit i s'indica el capítol de l'obra que cal consultar per poder utilitzar-lo a les prèdiques de totes les dominiques i principals festivitats de l'any, entre les quals se citen els sants Nicolau, Àgata, Jordi, Gervasi i Protasi, Asunció de la Verge, Bernat, Francesc i Martí. Folis: ff. 188r-192r.
- Índex capítols: *Capitula huius tractatus* (conté 133 capítols). Folis: ff. 192r-193v.¹¹
- Títol obra 2: *De simonia* (anònim, obra sense identificar). Folis: ff. 193v-214v.¹²

- **Íncipits/ Èxplicits:**

Obra 1 Nicolaus de Byard, *Tractatus de vitiis et virtutibus* (ff. 1ra-193va):

Íncipit: f. 1ra

Rúbrica. Sunt hoc collecta libro uulga/lia multa¹³ ex alphabeto distincta scripta teneto et expositum ["j. ponitum" ratllat i esmenat en "et expositum"]/ titulo quodlibet est, proprio. De abstinentia.

D(3)uplex est abstinentia. i.

¹⁰ Per a la identificació de la primera obra, s'ha consultat: <<http://brbl-net.library.yale.edu/pre1600ms/docs/MS942.pdf>>[22 de juny de 2014].

¹¹ Miquel Rosell indica al catàleg que la foliació de l'índex de capítols ocupa els ff. 192-194, no coincidim amb aquestes dades. L'índex de capítols comença al foli 192r i acaba al 193v, mateix foli on comença la segona obra, ja que inclou, en forma de reclam, la primera rúbrica.

¹² Podeu consultar l'edició digitalitzada d'aquesta obra a: <http://archive.org/stream/KoehlerEstlaendischeKlosterlectuere/KoehlerEstlaendischeKlosterlectuere_djvu.txt>[22 de juny de 2014].

¹³ Hi ha un senyal al text, però cap correcció al marge.

Èxplícit: f. 187vb

Tunc autem facie ad faciem

El manuscrit de Yale acaba diferent. Aquest fet ens fa sospitar que l'obra analitzada podria estar incompleta, ja que no hi apareix la rúbrica del darrer capítol "De vita eterna".¹⁴

Recull incipits:

Íncipit: f. 188ra

Rúbrica. Principia sermonorum / per totum annum circulum

I(3)N sabbatis ad vespervas

Èxplícit: f. 192rb

Miliarum est vita hominis capitulo de temptatione

Índex capítols:

Íncipit: f.192rb

Rúbrica. Capitula huius tractatus [nn]us / capitulorum

j. De abstinentia

Èxplícit: f. 193va

CXXXIII: De vita eterna

Les rúbriques d'aquesta taula no coincideixen amb les del text, però sí amb les anotades pel copista als marges, vegeu f. 9rb De uera amicitia / vij (text); *alium* de amore proximi (al marge); vij De amore proximi (a l'índex f. 192rb). Aquesta manca de correspondència podria explicar-se pel fet que el rubricador tingué un exemplar de l'obra completa o de la taula de capítols, la qual cosa porta a pensar que podria tractar-se d'una obra de gran rellevància, o bé, l'escriptori on va ser copiada era força important i disposava de més d'un exemplar d'on copiar.

Obra 2 (ff. 193vb-214va):

Íncipit: ff. 193vb-194rb

Rúbrica [f. 193vb]: ·de simonia.

Íncipit [f. 194rb]: S(3)imoniacus deum / uendit uel de / um *Christum in sacramento* al

¹⁴ Vegeu: <<http://brbl-net.library.yale.edu/pre1600ms/docs/MS942.pdf>>[22 de juny de 2014].

/taris uendit.
Èxplicit: f. 214va Qui viuit <i>et reg</i> / nat <i>per omnia secula seculorum amen</i>

- **Condició:**

1) Obra 1 (incloent recull d'íncipis i índex de capítols): l'obra està inclopleta.

- Quadern 4: tal i com s'ha explicat a la secció dedicada als reclams, entre els folis 42v i 43r manca una frase.
- Quadern 19: tal i com s'ha fet notar a la secció dedicada a la colació, entre els folis 187 i 188 manca almenys un foli amb el darrer capítol de l'obra ("De vita eterna").

2) Obra 2:

- Quadern 21: d'una banda, tal i com s'ha indicat a la secció dedicada a la colació, hi ha una possible llacuna d'un foli entre els actuals ff. 203-204, possiblement aquest foli seria el primer del quadern.

- **Notes marginals:** (*vid. supra, a la secció dedicada a les notes – observacions generals: notes dels copistes-*).

- **Observacions del text:** cap.